

Enerjide yatırım atağı

Enerji sektörü için alınan teşvik belgesi sayısı 2022'de 2 bin 899 adetle önceki yılın yaklaşık 4 katına, yatırım tutarı da 79,7 milyar lira ile üç katına ulaştı.

MAKRO BAKIŞ

Naki BAKIR
naki.bakir@dunya.com

2022 yılında diğer sektör-
lere yönelik yatırım istahı
azalırken, Türkiye ve dün-
ya ekonomisinde stratejik önemi
ve karlılığı artan enerji sektöründe
yönelik yatırımlarda rekor artış-
yaşandı.

Geçen yıl çeşitli sektörlerden
yatırımcı kuruluşlar, ülke genelinde
önümüzdeki ay ve yıllarda
gerçekleştirecekleri toplam tutarı
578 milyar 580,7 milyon lira olan
13 bin 653 yatırım için devletten
teşvik belgesi aldı. Gümrük vergisi
muafiyeti, KDV istisnası, vergi
indirimi, faiz ve sigorta prim destekleri
gibi teşviklerden yararlanılacak
bu yatırımlarla 357 bin 75 kişilik
istihdam taahhüt edildi. Önceki yıla göre alınan toplam
teşvik belgesi sayısının artış yüzdesi
8,1'de kalırken, belgeler kapsamındaki yatırım tutarı ca-
ri olarak yüzde 43,2 arttı. Yatırım
tutarındaki artış yüzde 64,2'lik
enflasyonla (TÜFE) indirgenmiş
olarak, toplam yatırım tutarının
önceki yıla göre "real" olarak yüzde
de 12,8 azaldığı belirlendi. Teşviğe
bağlanan toplam yatırımlar kapa-
sımında öngörülen istihdam sa-
yası da 357 bin 75 kişi ile önceki
yılı sayının yüzde 4 altındadır.

2021'de 1 milyon 86 bin lira olan
bir kişilik istihdamda düşen ortala-
ma yatırım tutarı, 2022'de 1 mil-
yon 620 bin liraya yükseldi.

Enerjide rekor yatırım artışı

Geçen yıl teşvikli yatırımlar
cephesinde en büyük hareketlik
enerji sektöründe yaşandı. Bu
sektör için alınan teşvik belgesi
sayısı 2022 yılında yüzde 296,6
artışla 2 bin 899 adede, kapsanan
yatırım tutarı yüzde 197,8 artışla
79 milyar 680,8 milyon liraya
ulaştı. Enerji yatırımlarında ge-
çen yıl reel bazda ise yüzde 81,3 gi-
bi yüksek oranda bir artış yaşandığı
belirlendi. Teknoloji-yoğun özelliği
doluyla, enerji yatırımlarında ge-
çen yılki teşvik belgelerinde öngörülen
sayı 5 bin 13 kişi ile önceki yılın
yüzde 35,3 üstüne çıktı.

2021'in tümünde, toplam tutarı
26 milyar 757 milyon lira olan 731
enerji yatırımı için teşvik belge-
si düzenlenmiş, bu yatırımlarla 3
bin 704 kişilik istihdam yaratıl-
ması öngörülmüştü. Toplam yatırı-
m tutarında enerji sektörünün
2021 yılında yüzde 6,6 olan payı,
geçen yıl yüzde 13,8'e yükseldi.

2022 yılının tümünde teşvik
belgesine bağlanan enerji sektö-
rü yatırımlarında coğrafi bölge-
lere göre en büyük payı 19 milyar
160,1 milyon lira ile İç Anadolu
bölgesi aldı. Geçen yıl Ege bölge-
sinde gerçekleştirilecek 12 mil-
yar 377,4 milyon, Marmara'da 12
milyar 69,5 milyon, Akdeniz'de 11
milyar 858,2 milyon, Doğu Ana-
adolu'da 5 milyar 622,6 milyon, Gü-
neydoğu'da 5 milyar 27,5 milyon,
Karadeniz'de gerçekleştirilecek 4
milyar 1,7 milyon liralık enerji yatırı-
mı için teşvik belgesi düzenlen-
di. Teşvik belgeleri kapsamında
bir den çok bölgeye yaygın yatırı-
mların hacmi de 9 milyar 563,8
milyon liraya ulaştı.

Önceki yıla göre en fazla artış
yüzde 591'le Akdeniz'e yönelik
enerji yatırımlarında yaşandı. Bu
yüzde 423 artışla İç Anadolu,
yüzde 379 artışla Ege, yüzde 218'le
Güneydoğu izledi. Teşvik kapa-
sımında alınan enerji yatırımların-
daki artış Karadeniz'de yüzde 45,7,
Doğu Anadolu'da yüzde 29,8, Mar-
mara'da yüzde 29,1'de kaldı.

Hizmetlerde rölanti

Enerji dışındaki sektörlerde
yatırım istihdamı geçen yıl düşüş
gösterirken, bunlar içinde görece
daha iyi yatırım performansını
hizmetler gösterdi. Hizmetler
sektörü yatırımları için alınan
teşvik belgesi sayısı yüzde 1,9'luk
bir artışla 1.398, kapsamındaki
yatırım tutarı da yüzde 64,7 artışla
115 milyar 396,4 milyon lira
olarak gerçekleşti. Ancak enfla-
syondan arındırıldığında hizmet-
ler yatırımlarında reel bazda ise
sadece yüzde 0,2 oranında bir artış
olduğu belirlendi. Emek-yoğun
nitelikli işler için enerji sektörü yöne-
lik yatırımlarda öngörülen toplam
istihdam da yüzde 42,4 artışla 60
bin 694 kişiydi. Teşvik belgesine
bağlanan toplam yatırımlar için-
de hizmetler sektörünün önceki
yıl yüzde 17,3 olan payı, 2022'de
yüzde 19,9 düzeyine yükseldi.

İmalatla yaşama

Çok sayıda alt sektörü bulunan
ve fazla firmaların faaliyeti gös-
terdiği sektör olan imalat sanayi-
si, 8 bin 655 adetle geçen yıl da en
çok belgenin alındığı, 346 milyar
501,1 milyon lira ile en fazla yatırı-
mın gerçekleştirileceği ve 276
bin 679 kişi ile de en fazla istih-
damın yaratılacağı sektör olmaya

Teşvik belgeleri kapsamında gerçekleştirilecek yatırım tutarında artış hizmetlerde yüzde 64,7, madencilikte yüzde 37,9, tarımda yüzde 33,6, imalat sanayinde yüzde 23,7 ile düşük kalırken, enerji yatırımlarında yüzde 197,8'e ulaştı.

Toplamda ise teşvik belgesi sayısı sadece yüzde 8,1 arttı; yatırım tutarı 578,6 milyar lira ile tarihi en yüksek yıllık düzeyi görmeye birliktedir. 2021'e göre artışı yüzde 43,2 ile enflasyonun altında kaldı.

Yatırılabilecek istihdam ise önceki yıldan yüzde 4 daha az çıktı.

devam etti. Ancak bu sektör için düzenle-
nen belge sayısı önceki yıla göre
yüzde 7,8 azaldı. Yıllık cari artışı
yüzde 23,7 olan imalat yatırımlarının
tutarında ise reel bazda yüzde
24,7 oranında bir düşüş yaşandı.
İmalat yatırımlarıyla yaratılacak
istihdam da 2021'deki sayının
yüzde 9,5 altında gerçekleşti. Top-
lam yatırım tutarında imalat sanayi-
nin 2021 yılında yüzde 69,3
düzeyinde bulunan payı, geçen yıl
yüzde 59,9'a geriledi.

Tarım yatırımı sayısında sert düşüş

2022 yılında tarım sektörü için
sadece 397, madencilik sektörü için
de 304 yatırım teşvik belgesi
alındı. Madencilikte 27 milyar
60,7 milyon, tarımda ise 10 milyar
41,8 milyon liralık yatırım teşvi-
ğe bağlandı. Madencilik yatırımlarında
9 bin 111, tarım yatırımlarında 5 bin
578 kişilik istihdam öngörüldü.

Önceki yıla göre tarım sektö-
rünün önceki yıl aldığı teşvik belge-
si sayısında yüzde 52 ile ana sektörler için
en sert düşüşü kaydetti. Madencilik
yatırımları için alınan belge sayısı
da yüzde 4,1 azaldı. Madencilik
yatırımları cari olarak yüzde
37,9 arttı, reel olarak ise yüzde
16,2 geriledi. Cari olarak yüzde
33,6'artan tarım yatırımlarında

TEŞVİK BELGESİNE BAĞLANAN YATIRIMLARIN SEKTÖREL DAĞILIMI

	2021			2022			Değişim %		
	Belge (Adet)	Yatırım (Milyon TL)	İstihdam (Kişi)	Belge (Adet)	Yatırım (Milyon TL)	İstihdam (Kişi)	Belge (Adet)	Yatırım (Milyon TL)	İstihdam (Kişi)
Hizmetler	1.372	70.021,5	42.636	1.398	115.296,4	60.694	1,9	64,7	42,4
İmalat	9.388	280.057,8	305.692	8.655	346.501,1	276.679	-7,8	23,7	-9,5
Madencilik	317	19.627,4	11.656	304	27.060,7	9.111	-4,1	37,9	-21,8
Tarım	827	7.517,8	8.271	397	10.041,8	5.578	-52,0	33,6	-32,6
TOPLAM	12.635	403.981,6	371.959	13.653	578.580,7	357.075	8,1	43,2	-4,0

ise yüzde 18,7 reel düşüş gerçek-
leşti. Emek yoğun sektörler olma-
sına karşın tarım yatırımlarında
öngörülen istihdam sayısı yüzde
32,6, madencilik yatırımlarında
yüzde 21,8 azaldı.

Enerjide Aralık İvmesi

Teşviğe bağlanan enerji yatırı-
mlarındaki ivme Aralık ayında
daha da belirginleşti. Geçen yılın
tümünde enerji yatırımları için
düzenlenen 2 bin 899 teşvik belge-
sinin 544'le beşte biri Aralık
ayında düzenlendi. Yılın tümünde
79 milyar 688,8 milyon liralık
enerji yatırımının da 26 milyar
741 milyon lira ile üçte birini yılın
son ayında belgeye bağlanan tutar
oluşturdu. Önceki yılın Aralık
ile karşılaştırıldığında sektör için
düzenlenen teşvik belgesi sayısı-
nın yüzde 555,4, yatırım tutarının
yüzde 2.384,8, yaratılacak istih-
damın da yüzde 527,6 arttığı dik-
kati çekti. Aralık ayında tüm sektö-
rlerde alınan teşvik belgelerini
nün dörtte birinden fazlası, toplam
yatırım tutarında da yaklaşık üçte
birinin enerji sektörüne yönelik
olması dikkati çekti. Yatırımlar-
dan alınan payda enerji sektörü,
aylık bazda imalat ve hizmetleri
yakaladı.

Yılın son ayında teşvik belgesi-
ne bağlanan toplam yatırım tutarı
üçte birine ulaşan enerji yatırı-
mları içinde en yüksek bütçeli
olarak, Başkent Doğalgaz Dağıtım
GYO A.Ş.'nin Ankara'da gerçek-

ARALIK AYINDA TEŞVİK BELGESİNE BAĞLANAN EN BÜYÜK 10 ENERJİ YATIRIMI

FİRMA	YERİ	TÜRÜ	Milyon TL
Başkent Doğalgaz Dağıtım Gyo A.Ş.	Ankara	Tevsi	6.183,2
Dicle Elektrik Dağıtım A.Ş.	Muhtelif	Tevsi	4.480,5
Uludağ Elektrik Dağıtım A.Ş.	Muhtelif	Komple yeni	2.600,4
Airres Elektrik Üretim Sanayi ve Tic. A.Ş.	Kırklareli	Tevsi	1.508,8
Open Mountain Turkey Jeotermal Enerji Üretim Ltd. Şti.	Manisa	Komple yeni	690,4
HEZ Enerji İnşaat Sanayi ve Tic. A.Ş.	Aydın	Komple yeni	628,8
Kazanım Enerji Yatırım Üretim ve Tic. A.Ş.	Aydın	Komple yeni	613,9
Galata Wind Enerji A.Ş.	Bursa	Komple yeni	562,8
Omnia Nişasta Sanayi ve Tic. A.Ş.	Adana	Komple yeni	330,0
Petlas Lastik Sanayi ve Tic. A.Ş.	Kırşehir	Komple yeni	324,3

TEŞVİĞE BAĞLANAN ENERJİ YATIRIMI (MİLYON TL)

	2021	2022	Değ., (%)
İç Anadolu	3.662,3	19.160,1	423,2
Ege	2.583,1	12.377,4	379,2
Marmara	9.347,2	12.069,5	291
Akdeniz	1.716,2	11.858,2	591,0
Doğu Anadolu	4.332,1	5.622,6	29,8
Güneydoğu Anadolu	1.579,9	5.027,5	218,3
Karadeniz	2.747,2	4.001,7	45,7
Çok bölge	789,5	9.563,8	1.111,5
TÜRKİYE	26.757,1	79.680,8	2.827,6

ARALIK AYINDA TEŞVİK BELGESİNE BAĞLANAN ENERJİ YATIRIMI (MİLYON TL)

FİRMA	YERİ	TÜRÜ	Milyon TL
Başkent Doğalgaz Dağıtım Gyo A.Ş.	Ankara	Tevsi	6.183,2
Dicle Elektrik Dağıtım A.Ş.	Muhtelif	Tevsi	4.480,5
Uludağ Elektrik Dağıtım A.Ş.	Muhtelif	Komple yeni	2.600,4
Airres Elektrik Üretim Sanayi ve Tic. A.Ş.	Kırklareli	Tevsi	1.508,8
Open Mountain Turkey Jeotermal Enerji Üretim Ltd. Şti.	Manisa	Komple yeni	690,4
HEZ Enerji İnşaat Sanayi ve Tic. A.Ş.	Aydın	Komple yeni	628,8
Kazanım Enerji Yatırım Üretim ve Tic. A.Ş.	Aydın	Komple yeni	613,9
Galata Wind Enerji A.Ş.	Bursa	Komple yeni	562,8
Omnia Nişasta Sanayi ve Tic. A.Ş.	Adana	Komple yeni	330,0
Petlas Lastik Sanayi ve Tic. A.Ş.	Kırşehir	Komple yeni	324,3

leştireceği 6 milyar 183,2 milyon liralık tevisi yatırımını oluşturdu. Başkent Doğalgaz Dağıtım GYO A.Ş.'nin Ankara'da gerçekleştireceği 4 milyar 480,5 milyon liralık tevisi, Uludağ Elektrik Dağıtım A.Ş.'nin bir den çok il kapsayan 2 milyar 600,4 milyon liralık komple yeni, Airres Elektrik'in Kırklareli'de yapacağı 1 milyar 508,8 milyon liralık tevisi, Open Mountain Turkey Jeotermal Enerji Üretim Limited Şirketi'nin Manisa'da gerçekleştireceği 690,4 milyon liralık komple yeni yatırımlarından da teşvik belgesine bağlandı. HEZ Enerji İnşaat Sanayi ve Ti-

SHURA: Elektrik sistemine yıllık 15 milyar dolar yatırım gerekiyor

Türkiye'nin net sıfır hedefine ulaşabilmesi için elektrik sisteminin 2020-2055 döneminde yatırım hacminin yıllık ortalama 15 milyar dolar olduğu hesaplandı.

SHURA Enerji Dönüşümü Merkezinin "2053 Net Sıfır: Türkiye Elektrik Sektörü için Yol Haritası" raporuna göre, 2022 sonu itibarıyla elektrik kurulu gücünün yaklaşık yüzde 54'ü yenilenebilir enerji kaynaklarından oluşurken toplam elektrik üretiminde yenile-

nebilir enerjinin payı yüzde 40 düzeyinde bulunuyor.

Raporda yer alan "Net Sıfır 2053" senaryosuna göre, Türkiye'nin enerji talebi 2030'a kadar ekonomik faaliyetlere bağlı olarak artacak. Sonraki dönemde ise elektrifikasyonun ve enerji verimliliğinin etkisiyle enerji talebi azalmaya başlayacak ve 2053'te yaklaşık 1200 teravatsaat ile 2020 yılı seviyelerine yakın gerçekleşecek.

Türkiye'nin toplam karbon emisyonlarının 2025'te 417 mil-

yon ton değerinde zirveye ulaşacağı öngörülen rapora göre, 2035'te kömür santrallerinden elektrik üretiminin sisteme de kalması toplam karbon emisyonlarının 2025 yılı emisyon seviyelerine oranla yüzde 37,2 oranında düşürülecek.

Güneş ve rüzgar enerjisi yatırımlarında yeni fırsatlar

Toplam elektrik talebinin 2053'te 982 teravatsaat seviyesinde olacağı öngörülen rapora göre, son kullanıcı sektörlerin

net elektrik talebinin 2020 yılı seviyesinin yaklaşık 2,4 katı olacağı belirtiliyor.

Raporda, 2020-2055 yıllarını kapsayan projeksiyon döneminde net sıfır emisyon seviyesine ulaşmak için elektrik sisteminin yıllık ortalama yatırım hacminin 15 milyar dolar civarında olacağı tahmin ediliyor. Toplam yatırımın yaklaşık yüzde 62'lik kısmının yenilenebilir enerji santralleri ve depolama sistemleri yatırımları oluşturulurken, geriye kalan kısım ise şebeke altyapısının geliş-

tilmesi için harcanacak.

Raporda, karasal rüzgar kurulu gücünün 2035'e kadar 38 gigavata ulaşacağı ve daha sonra bu kapasiteye her beş yılda bir yaklaşık 20 gigavat ilave kurulu gücün eklenmesiyle 2055'te toplam 120 gigavat kurulu kapasiteye ulaşacağı tahmin ediliyor. Güneş enerjisi kurulu gücünün 2035'te 57 gigavata, 2055'te ise 220 gigavata ulaşması bekleniyor.

Net sıfır hedefine yönelik eylemlerin gecikmesi durumunda neler olabileceğini "duyarlılık

analizi" ile ortaya koyan rapora göre, enerji dönüşümü ve iklim eylemlerinin gecikmesi halinde elektrik sektöründeki kümülatif emisyonların yüzde 46, 2031-2055 döneminde ise kümülatif enerji ithalat maliyetlerinin yaklaşık yüzde 20 daha fazla olacağı tahmin ediliyor. 2040-2050 döneminde beşta güneş ve rüzgar olmak üzere 200 gigavatın üzerinde yeni kapasite kurulumu-
nu tamamlanabilmesinin, ne-
redeseyse imkansız hale geleceği
belirtiliyor.